

Norsk filmforbund
Dronningensgate 16
0152 Oslo

Norske Filmregissører
Dronningensgate 16
0152 Oslo

Oslo, 23.03.21

Medietilsynet
innspill@medietilsynet.no

INNSPILL TIL ANALYSER AV NRK

Vi viser til oppdragsbrev fra Kulturdepartementet til Medietilsynet - bestilling av rapport om NRK og mediemangfold av 20.11.20 der det står presisert at:

«Medietilsynet skal også vurdere behovet for å gjøre konkurranseanalyse av andre av NRKs tjenester og sammenlignbare innholdstilbud... I arbeidet skal Medietilsynet gjennomføre den type analyser tilsynet finner nødvendig for å belyse spørsmålsstillingene i oppdraget».

Medietilsynet ønsker særlig innspill på om det er sider ved NRK som påvirker konkurransesituasjonen i mediemarkedet negativt.

Norsk filmforbund og Norske Filmregissører ønsker at Medietilsynet skal gjøre en konkurranseanalyse av NRKs håndtering av rettighetservervelser i forbindelse med avtaler om engasjement på enkeltstående produksjoner for NRK som inngås med regissører og filmarbeidere (fotografer, klippere, lydsjefer, scenografer/produksjonsdesignere, kostymedesignere, og maskører/SFX).

Norsk filmforbund og Norske Filmregissører forvalter medlemmenes opphavsrettigheter kollektivt gjennom F©R (Filmforbundets organisasjon for rettighetshåndtering), heretter kalt F©R. Alle rettighetshaverne i våre organisasjoner har inngått eksklusive forvaltningskontrakter med F©R. Forvaltningsavtalene som ivaretar rettighetene er forankret i generalforsamlingsvedtak og i vedtektene til organisasjonene. F©R kan fremlegge ca. 3.000 signerte forvaltningskontrakter for norske rettighetshavere. Alle rettighetshavere har rett til å la sine rettigheter forvalte på denne måten i medhold av norsk rett og EU-direktivene om opphavsrett. Dette innebærer at NRK skal forhandle med og erverve rettigheter fra organisasjonene og mot betaling til organisasjonene for fordeling etter deres regelverk fremfor å gjøre såkalte "buyout"-avtaler med den enkelte rettighetshaver. NRK har tidligere respektert og signert på dette for enkeltavtaler med Norsk filmforbund som kan fremlegges.

NRK har imidlertid over lengre tid hatt en praksis for å presse filmarbeidere og regissører som utfører arbeid for NRK til å signere avtaler som overdrar alle opphavsrettigheter uten ytterligere vederlag utover lønn/honorar. Rettighetshaverne blir utsatt for et utilbørlig press når de skal ha jobb for NRK, og hvor de får valget mellom å inngå kontraktsbrudd med egen organisasjon eller å ikke få jobb. Disse avtalene er i strid med forvaltningskontraktene som medlemmene har inngått med sin kollektive

forvaltningsorganisasjon. Vi er kjent med at dette også gjelder andre opphavergrupper og deres forvaltningsorganisasjoner.

De eksklusive forvaltningskontraktene som filmarbeidere og regissører har via F©R, respekteres av øvrige aktører i mediemarkedet. Dermed representerer NRKs praksis en urimelig økonomisk fordel vis-a-vis andre aktører i samme marked. Etter vår oppfatning går NRKs praksis på akkord med konkurranselovgivningen, som uttrykkelig forbyr utilbørlig utnyttelse av dominerende stilling, jf. konkurranseloven § 11. Slik vi ser det må NRK regnes for å være omfattet av denne bestemmelsen, både fordi NRK har betydelige markedsandeler, og fordi NRK nyter en helt særegen stilling på det norske markedet som følge av at virksomheten er finansiert gjennom statlige midler. I kombinasjon fører disse trekkene ved NRKs virksomhet til at de har stor forhandlingsmakt som ikke påvirkes av forhold utenfra i samme grad som andre kommersielle aktører.

I konkurranselovens § 11 inneholder en liste over former for utnyttelse av dominerende stilling som typisk vil regnes som utilbørlig. I bestemmelsens andre ledd punkt a står det at utilbørlig utnyttelse særlig kan bestå i det å "påtvinge, direkte eller indirekte, urimelige innkjøps- eller utsalgspriser eller andre urimelige forretningsvilkår". Vår oppfatning er at NRK gjør nettopp dette ved å utøve press på våre medlemmer og eksterne produsenter og slik presser gjennom avtaler om "full buyout" av opphavsrettigheter. Det NRK i praksis gjør er å presse ned prisen på rettigheter, til skade for både rettighetshaverne og for konkurransen på markedet.

Praksisen fører til at NRK kan få lavere utgifter i forbindelse med produksjon og tilgjengeliggjøring av opphavsrettslig vernet innhold enn de andre aktørene i markedet, og bidrar til at NRKs stilling styrkes ytterligere. Når resten av markedets aktører forholder seg til opphavsretten og kollektiv forvaltning, mens NRK ikke gjør det, må det være ganske tydelig at det gir NRK en urimelig konkurransemessig fordel.

Under er et sitat fra en standardklausul, som rettighetshavere med forvaltningskontrakt med F©R, tvinges til å akseptere som en "non negotiable" standard fra NRKs juridiske avdeling. Alternativet er å ikke få jobben. Denne ble innført ensidig fra NRK etter brudd i forhandlingene med Norsk filmforbund og er ulovlig fordi den tvinger til side en lovlig inngått eksklusiv forvaltningsavtale.

Utdrag: "Særlig om arbeidstaker som har inngått forvaltningskontrakt med Norsk filmforbund (NFF/F©R) Dersom arbeidstaker har inngått en avtale (forvaltningskontrakt) med NFF/F©R for sine opphavsrettigheter, er partene enige om at avtalen ikke begrenser NRKs rett til å disponere over arbeidstakerens arbeidsresultater og opphavsrettigheter i kraft av dette ansettelsesforholdet og kapittel 15 i NRKs tariffavtaler. Arbeidstaker plikter å informere NFF om at arbeidstaker selv vil forvalte de rettighetene som er nødvendig for å oppfylle denne arbeidsavtalen. Arbeidstaker er kjent med at lønnen etter denne arbeidsavtalen inkluderer vederlag for overføring av rettighetene. For å unngå dobbel betaling for overføring av rettighetene er arbeidstaker, eller NFF/F©R på vegne av arbeidstaker, ikke berettiget til ytterligere vederlag for rettighetsoverdragelsen utover det som er inkludert i lønnen."

Som allmennkringkaster finansiert av det norske folk over skatteseddelen har NRK et særskilt ansvar for å opptre ryddig, redelig og etisk. Vi ber derfor om at Medietilsynet gjør en nærmere utredning av konsekvensene som NRKs praksis har for konkurransen på markedet og hvorvidt NRK her opererer i strid med åndsverkloven.

Vi ser det som naturlig at Medietilsynet tar tak i denne problemstillingen i tilknytning til utredningsarbeidet som er bestilt av Kulturdepartementet.

Med vennlig hilsen,

Elisabeth O. Sjaastad
Forbundsleder
Norsk filmforbund

Marianne Kleven
Forbundsleder
Norske Filmregissører